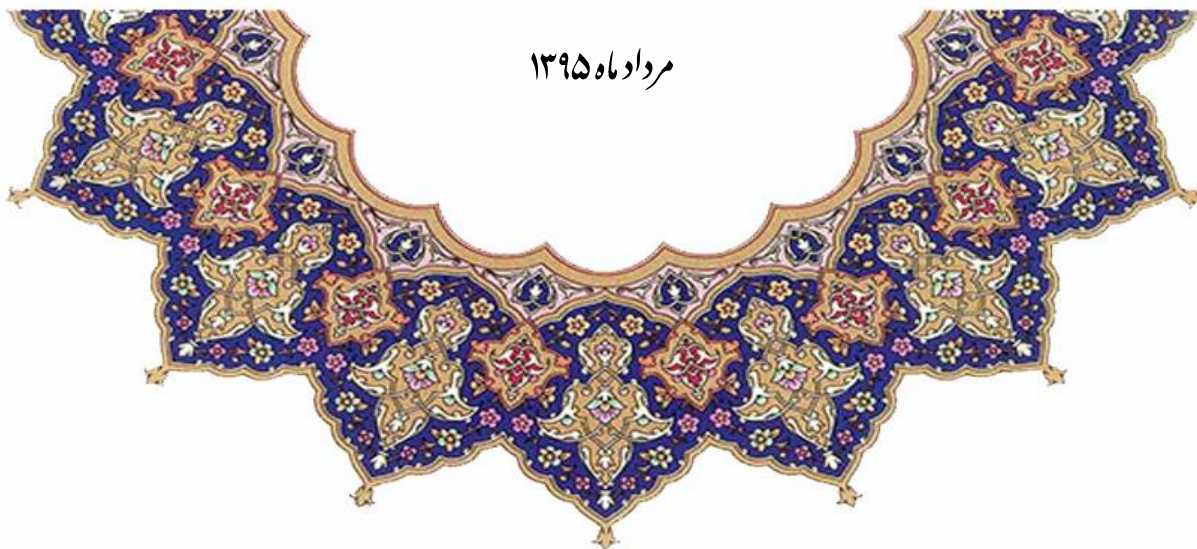

عموان گزارش

آسیب شناسی مناطق آزاد تجاری

مرداد ماه ۱۳۹۵

صاحب امتیاز: پارک علم و فناوری استان سیستان و بلوچستان

صاحب اثر: مهدی عباسی

شماره گزارش: ۹۳۱۰۳

شناسنامه اثر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- مقدمه

در تعریف سازمان ملل متحد (یونیدو) از مناطق آزاد به عنوان «محرکه» در جهت تشویق صادرات صنعتی تلقی می‌گردد همچنین در برداشت جدید از مناطق آزاد - که به منطقه آزاد پردازش صادرات معروف است- به ناحیه صنعتی ویژه ای در خارج از مرز گمرکی، که تولیداتش جهت گیری صادراتی دارند، گفته می‌شود. فلسفه این اصطلاح را می‌توان در تغییر استراتژی واردات به استراتژی توسعه صادرات دانست. قسمتی از قلمرو سیاسی یک کشور که کالای عرضه شده در آنجا از لحاظ ارتباط حقوق و عوارض ورودی مشمول نظارت های معمول گمرکی نمی‌شود. واردات کالا به مناطق آزاد از خارج تابع مقررات صادرات و واردات و امور گمرکی مناطق آزاد جمهوری اسلامی و مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP ۵۰۰) بوده و از مقررات صادرات و واردات کشور مستثنی می‌باشد.

به طور کلی مناطق آزاد را این گونه می‌توان تعریف کرد:

«منطقه تجاری آزاد، قلمرو معینی است که غالباً در داخل یا مجاورت یک بندر واقع گردیده و در آن، تجارت آزاد با سایر مناطق جهان مجاز شناخته شده است. کالاها را می‌توان بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی، از این منطقه خارج یا به آن وارد نمود.»

۲- تاریخچه مناطق آزاد

اولین مناطق آزاد جهان در یونان و روم باستان شکل گرفته بوده است. بندر «چالپس و پیرائوس» در یونان محصور با دیوارهای دفاعی بود و بندر «دلان» در روم با هدف افزایش حجم مبادلات تجاری با مصر، یونان، سوریه، شمال آفریقا و آسیا تاسیس شده بود. اولین منطقه صادرات در آسیا «کاندلا» نام داشت که در سال ۱۹۶۵ در هند تأسیس شد. اندکی بعد تایوان در سال ۱۹۶۶ به ایجاد منطقه پردازش «کائونسینگ» و کره جنوبی در سال ۱۹۷۰ به تأسیس منطقه پردازش صادرات «ماسان» مبادرت کردند. هر دو کشور کره جنوبی و تایوان در اواخر دهه ۱۹۵۰ و دهه ۱۹۶۰ ایجاد صناعی را که به توسعه صادرات محصولات آنها منجر می‌شد را، قوت بخشیدند. البته آنها هنگامی به این اقدامات دست زدند که هنوز سایر کشورهای در حال توسعه آسیا، استراتژی جایگزینی واردات را به شدت دنبال می‌کردند. در دهه ۱۹۷۰ تغییرات شدید در خط مشی توسعه بسیاری از کشورهای قاره آسیا صورت گرفت. بدین ترتیب که سیاست جایگزینی واردات را رها کرده و به سیاست توسعه صادرات روی آوردند. بدین ترتیب مناطق پردازش صادرات در مالزی، سریلانکا، تایلند و فیلیپین نیز مانند کشورهای دیگر شکل گرفت. حتی کشورهایی مانند هند، پاکستان و اندونزی که هنوز از سیاست های حمایتی (بخش داخلی) دست بر نداشته بودند، به منظور توسعه صادرات خود به تأسیس مناطق پردازش صادرات همت گماردند.

۳- تاریخچه مناطق آزاد در ایران

در اسفندماه ۱۳۴۹، قانونی تحت عنوان «قانون معافیت از حقوق و عوارض گمرکی کالاهایی که به منظور استفاده، مصرف و فروش وارد بعضی از جزایر خلیج فارس می‌شوند» به تصویب رسید که به موجب آن به دولت اجازه داده شد در هر یک از جزایر خلیج فارس که مقتضی بداند، کلیه کالاهایی را که به منظور مصرف، استفاده و فروش در فروشگاه‌ها وارد جزیره مذکور می‌شوند، از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی، سود بازرگانی، حق انحصار، عوارض مختلف و حق ثبت سفارش معاف نماید. در سال ۱۳۵۹ به موجب مصوبه شورای انقلاب کلیه امتیازات مزبور، در مورد کالاهای وارده به جزیره کیش برقرار گردید. بدین ترتیب جزیره کیش از بخشی از امتیازات یک منطقه آزاد برخوردار گردید. در بهمن‌ماه سال ۱۳۶۸ هنگام تهیه و تصویب قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، به موجب تبصره ۱۹، به دولت اجازه داده شد که حداکثر در سه نقطه از نقاط مرزی کشور، مناطق آزاد تجاری- صنعتی تأسیس نماید. در تاریخ هفتم بهمن‌ماه ۱۳۶۹ هیات وزیران، جزیره قشم، و در هیجدهم اردیبهشت‌ماه ۱۳۷۰ محدوده‌ای از خلیج چابهار (اراضی شرق اسکله شهید کلانتری) را به عنوان منطقه آزاد تجاری اعلام کرد.

۴- آسیب‌شناسی عملکرد

آسیب‌شناسی عملکرد مناطق آزاد را نخست باید بر اساس ارزیابی مجموعه قوانین و مقررات آنها جست و جو کرد به طوری که بازبینی و بازنگری آنها، به منظور جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و با هدف تشویق صادرات امری ضروری است.

برغم ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بالقوه‌ای که در مناطق آزاد وجود دارد، اما فعالیت‌های اقتصادی و بازرگانی در این مناطق با دشواری‌ها و پیچ‌وخم‌های زیادی روبرو است که مشکلات زیادی را برای دست‌اندرکاران این حوزه به وجود می‌آورد و گاهی شرایط به حدی بغرنج و طاقت‌فرسا می‌شود که فعالان این حوزه کار را رها کرده و حتی از سرمایه‌خود نیز دست می‌کشند.

ساده‌سازی قوانین و مقررات، جهانی‌فکر کردن، استفاده از ساز و کارهای مقررات بین‌المللی، به کارگیری مدیران ارشد کارشناس محور در مناطق آزاد را می‌توان در شمار آسیب‌ها و مسایل مبتلا به مناطق آزاد و ویژه برشمرد.

بنابر این در آسیب‌شناسی مسایل و مشکلات این مناطق توجه به نکات زیر بسیار ضروری است:

قوانین و مقررات در حوزه عملکرد مناطق آزاد و ویژه ساده شود و بر اساس اهداف توسعه‌ای بالا دستی و جذب سرمایه‌گذاری به صورت یک بسته قابل دسترس مورد توجه قرار گیرد.

سازماندهی و تدوین یک راهبرد یا استراتژی جامع تولید و تشویق صادرات در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، بر اساس اقلام وارداتی گروه‌های کالایی در بازارهای هدف منطقه‌ای. به طوری که بتواند در ازای برخی معافیت‌ها، حذف عوارض و مقررات دست و پاگیر در مناطق آزاد، اثر خود را بعد از گذشت بیست سال در مدل توسعه صادرات نشان دهد. بدین خاطر تدوین یک بسته سیاست حمایتی تا جایی که مراحل کار از آغاز تا انتهای فعالیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری فعالان اقتصادی را معلوم سازد، امری ضروری است.

تسهیلات لازم برای تقویت فعالیت بخش خصوصی از طریق مزایای بانکی، بیمه‌ای و گمرکی فراهم شود. در حال حاضر سازمان‌های متولی این تسهیلات یکی از موانع رشد توسعه‌ای مناطق آزاد و ویژه اقتصادی محسوب می‌شوند. همچنین موانعی که گمرک برای تولید و تسهیل صادرات در این مناطق به وجود می‌آورد، بیان‌کننده موانع رشد و ارتقای فعالیت‌های اقتصادی است که سرمایه‌گذاران را گرفتار کرده است.

نبود شرکت‌های حامی مالی بخش خصوصی و تامین‌کننده منابع مالی در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی به منظور حمایت از سرمایه‌گذاران کوچک و متوسط.

کمبود شرایط و امکانات برای شرکت‌های دانش‌بنیاد در جهت تحکیم فعالیت‌های مخترعان و مکتشفان در جهت تولید انبوه اقتصادی کالا و خدمات.

نبود آیین‌نامه بهبود فضای کسب و کار در مناطق آزاد و ویژه با توجه به شرایط جدید اقتصادی بین‌المللی و قوانین سازمان جهانی تجارت (WTO)

ارتباط نداشتن شرکت‌های صنعتی و تولیدی داخلی با فعالیت‌ها و تسهیلات مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در راستای پیوندهای پس‌رو و پیش‌رو در مناطق آزاد و اقتصاد کشور.

تقویت بدنه کارشناسی مناطق اقتصادی به منظور دوری از تحجر بوروکراسی که به عنوان مانع بزرگی در جهت تحقق اهداف اقتصادی مناطق و سایر طرح‌های ملی است.

۵- قوانین و مقررات مناطق آزاد

قوانین در کشورهای مختلف بر اساس سیاست‌های کشور متغیر است و استاندارد جهانی برای رسیدن به رویکردی یکسان در این زمینه وجود ندارد. ویژگی‌های چون: معافیت‌های گمرکی، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی باعث شده است تا مناطق آزاد تجاری از قوانین خاصی برخوردار بوده و سیاست‌هایی بر اساس منافع هر کشور اعمال شود. این مشخصه‌ها باعث می‌شود که

مناطق آزاد تجاری دارای قوانینی فارغ از دیگر بخش‌های هر کشور داشته باشد. بالطبع باعث ایجاد سوء استفاده از قوانین مناطق ویژه خواهد شد.

۵-۱- اقدامات و قوانین AML/CFT

استاندارد های ضد پولشویی در مناطق آزاد تجاری به روز نیست و در بر دارنده ی کلیه مختصه های مناطق آزاد تجاری نمی باشد. قوانین زیادی در حوزه پولشویی وضع شده است اما این قوانین در مناطق آزاد کاربردی نیست و مشکلات در این حوزه همچنان به قوت خود باقی است.

همچنین بسیاری از قوانین وضع شده توسط دولت در این حوزه به روز نبوده است؛ طی سی سال گذشته مناطق آزاد تجاری رشد قابل توجهی داشته اند و این رشد مستلزم وضع قوانین سختگیرانه در این حوزه می باشد. در قوانین ضد پولشویی به فعالیت های غیر قانونی در حوزه مناطق آزاد پرداخته نشده است و یکی از چالش های اصلی مناطق آزاد تجاری توازن در ارتقاء کسب و کارهای قانونی است.

قوانین AML/CFT به طور یکسان و یکپارچه در کل دنیا به کار گرفته نمی شود. به طور خاص قوانینی که در حوزه معاملات ارزی جای می گیرند. به عنوان مثال قوانین وضع شده در بندر جبل علی علی‌رغم به روز بودن و کاربردی بودن در حوزه ضد پولشویی، اما از روندنسبتا ساده ای برخوردار است. این قوانین در موفقیت این بندر در دنیا نقش بسزایی داشته است.

یکی دیگر از موارد مهم قرار گیری برخی از مشاغل موجود در مناطق آزاد خارج از قوانین AML/CFT است و چارچوب قانونی برای این کسب و کارها وجود ندارد بنابراین سوء استفاده از قوانین در این مشاغل امری بدیهی است.

۵-۲- قوانین گمرکی

قوانین گمرکی که در مناطق آزاد اعمال می شود نیز بسته به سیاست های هر کشور متفاوت است. براساس تعریف مناطق آزاد تجاری و هدف از تاسیس آن، معافیت کالاهای وارداتی از قوانین رایج کشور یکی از مشوق های مهم در این زمینه می باشد. در این زمینه نیز سوء استفاده هایی از قانون اتفاق می افتد که ناشی از عدم یکپارچه بودن قوانین می باشد. کالاهایی که شامل معافیت گمرکی می شوند ممکن است دستخوش تغییراتی نظیر: مونتاژ، انتقال با کشتی، انبار کردن، بسته بندی دوباره و برچسب تلقبی زدن و انبار کردن جهت یافتن بازار قرار گیرند. بازرسی کالاهایی که با کشتی وارد منطقه آزاد می شوند، از اولویت هاست و بایستی در این حوزه قوانینی سخت تر به منظور کنترل واردات کالاها و جلوگیری از پولشویی در این زمینه وضع گردد.

فرآیندهای اخذ گواهی فعالیت در مناطق آزاد تجاری در اغلب کشورها پروسه‌ای پیچیده‌ای است که با بوروکراسی اداری همراه است. قوانین متفاوتی در حوزه کنترل واردات در مناطق آزاد تجاری وجود دارد و عدم یکپارچگی قوانین باعث بروز مشکلات زیادی می‌شود. در پاره‌ای از این قوانین مشخص نیست که آیا دولت و قانونگذاران حوزه گمرک به اجماع نظر در این زمینه رسیده‌اند یا خیر. عدم وجود قوانین گمرکی قوی مشکلات زیادی را در حوزه مالکیت فکری، امنیت زنجیره عرضه و سوء استفاده از مناطق آزاد در برخواهد شد. بررسی‌ها در کشور‌های مختلف نشان می‌دهد که اغلب قوانین گمرکی به صورت اتفاقی انتخاب شده‌اند که شاخص‌های مشخصی در این زمینه وجود ندارد. مجموعه اقداماتی برای جلوگیری و کنترل فعالیت‌های غیر قانونی که در مناطق آزاد رایج است بایستی صورت پذیرد عبارتند از: (۱) اعمال قوانین مناسب گمرکی برای کالاها و فعالیت‌های اقتصادی (۲) ارزیابی خطرات ناشی از واردات کالاهای غیر مجاز.

۵-۳- فقدان سیستم گمرکی یکپارچه

همانگونه که ذکر شد قوانین گمرکی از کشوری به کشور دیگر فرق دارد. مسئولین گمرکی از مجموعه‌ای از نرم افزارها و گزارش‌نامه‌ها جهت نظارت کامل بر کالاهای وارداتی و انبار کردن بهره می‌گیرند. عدم وجود استاندارد جهانی برای قوانین نظارتی گمرکی، کنترل در این حوزه را مشکل می‌سازد. در بسیاری از مناطق آزاد زیرساخت‌های نرم افزاری تقویت نشده است و هنوز برای ترخیص بار از روش‌های سنتی استفاده می‌شود.

از دیگر مشکلات در این حوزه بررسی محتوی کالاها به ویژه ارزش آنها، اندازه، میزان تعرفه، و نقض حقوق مالکیت فکری است. این عوامل باعث سوءاستفاده از قوانین به ویژه در مناطق آزاد تجاری به عنوان سکوی آزاد به بازارهای بین‌المللی خواهد شد. اجناسی چون دخانیات به علت سود بالا و معافیت مالیاتی موجود در مناطق آزاد تجاری با حجم بالایی بدون تعرفه وارد مناطق آزاد می‌شوند. به نظر می‌رسد وضع قوانین شدیدتر در این حوزه ضروری است.

۶- عوامل موفقیت مناطق آزاد تجاری

(۱) مکان جغرافیایی راهبردی: قرار گرفتن در موقعیت استراتژیک و راه داشتن به آبهای آزاد یکی از اصلی‌ترین عوامل موفقیت در مناطق آزاد تجاری محسوب می‌شود.

(۲) قوانین اجرایی کشور: کشورهای موفق در مناطق آزاد تجاری دارای قوانین روشنی در حوزه قوانین حمایتی و حقوق مالکیت فکری هستند و باعث می‌شوند سوء استفاده از قوانین در این مناطق به حداقل کاهش یابد.

۳) محیط کسب و کار مناسب: معافیت‌های مالیاتی برای صادرات و واردات، اخذ گواهی حضور در منطقه و وارد شدن در منطقه با حداقل سرمایه از دیگر عوامل موفقیت مناطق آزاد تجاری محسوب می‌شوند.

۴) زیرساخت‌های مناسب: یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت در مناطق آزاد تجاری زیرساخت‌های لجستیکی می‌باشد. راه‌آهن، فرودگاه بین‌المللی، راه‌های مواصلاتی مناسب و دیگر زیرساخت‌های لجستیکی نقش بسزایی در موفقیت مناطق آزاد تجاری موفق در دنیا داشته‌اند.

۵) دسترسی سریع به خدمات تجاری در مناطق آزاد: سیستم‌های بانکی، کشتیرانی، ترانزیت، ارتباطات و دیگر خدمات لجستیکی نقشی تاثیرگذار دارند.

۷- مطالعه موردی

۷-۱- بندر جبل علی

کشور امارات متحده عربی که از طریق خشکی به صحرای عربستان محصور است، در واقع در مسیر کریدورهای حمل و نقل بین‌المللی قرار ندارد. پس چگونه مناطق آزاد این کشور آمار بسیار موفقی در شاخص حجم تجارت خارجی به دست آورده‌اند؟ حجم تجارت خارجی کشور امارات متحده عربی در سال ۲۰۰۵ میلادی از مرز ۱۳۰ میلیارد دلار فراتر رفته است در همین سال حجم تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران در سقف ۱۰۰ میلیارد دلار متوقف شده است. پاسخ این سوال زیرساخت‌های مطمئن و کارآمد مناطق آزاد امارات می‌باشد. به عنوان مثال منطقه آزاد جبل علی که عملیات اجرایی آن از سال ۱۹۷۸ میلادی آغاز گردید دو و نیم میلیارد دلار برای ایجاد زیرساخت‌های خود هزینه نمود و تنها زمانی این منطقه آزاد در سال ۱۹۸۵ افتتاح گردید که تمامی زیرساخت‌های مورد نیاز یک منطقه آزاد، در آن فراهم گردیده بود.

برق تامین، آب تامین، فرودگاه پیشرفته، دفاتر کار، انبارهای سرپوشیده و سردخانه‌های مجهز، هتل‌ها و شبکه‌های دسترسی جاده‌ای همه و همه زیرساخت‌های الزامی در رونق فعالیت‌های اقتصادی در یک منطقه آزاد به شمار می‌روند که احداث گردیدند. اما آنچه منطقه آزاد جبل علی را در میان تمام مناطق آزاد دنیا منحصر به فرد ساخته است بندر آن است.

۷-۲- عوامل موفقیت

۱) موقعیت جغرافیایی مناسب: قرارگیری در منطقه مناسب باعث شده که بندر جبل علی محور مواصلاتی اوراسیا، آفریقا؛ و آسیا تبدیل شود. موقعیت جغرافیایی مناسب یکی از مهم‌ترین عوامل پیشرفت بندر جبل علی است. زیرساخت‌های لجستیکی نیز نقش بسزایی دارد و فاصله زمانی بین انتقال کالاها از بندر به فرودگاه ۱۰ دقیقه رسیده است.

۲) زیر ساخت های کارآمد: این بندر از لحاظ امکانات لجستیکی یکی از شناخته‌ترین بنادر آزاد در جهان به شمار می‌رود. دولت امارات امکانات سخت افزاری و نرم افزاری منحصر بفردی از قبیل: امکانات حمل و نقل، ارتباطات و فناوری اطلاعات و نیز امکانات رفاهی مناسب برای سرمایه‌گذاران از قبیل: آموزش، بهداشت، مراکز خرید، بانک، بیمه را فراهم کرده است. سرمایه‌گذاری در حوزه امکانات نرم افزاری و سخت افزاری، اجرای سیاست های اقتصاد آزاد در زمینه خدمات، اصلاح روند سیستم های قانونی، ایجاد امنیت برای جذب سرمایه‌گذار، ساخت سیستم های حمل و نقل مناسب، ایجاد محیط کسب و کار مناسب این بندر را به یکی از موفق‌ترین مناطق آزاد تجاری در دنیا تبدیل کرده است.

۴) سیاست های کلان حوزه اراضی: اگرچه این بندر اراضی تحت کنترل خود را اجاره می‌دهد، اما امکان فروش اراضی وجود ندارد. این اراضی توسط سرمایه‌گذاران خارجی جهت ساخت کارگاه، انبار، دفتر کار و غیره اجاره می‌شود. در صورتیکه شرکت اقدام به ترک منطقه آزاد نماید، تاسیسات ساخته شده به مزایده گذاشته می‌شود؛ از این طریق از هدر رفت سرمایه‌جویی جلوگیری شده و اجاره بهای این تاسیسات برای منطقه آزاد درآمد زایی قابل توجهی دارد به نحوی که بخش عمده هزینه های مدیریت منطقه آزاد توسط این منابع تامین می‌شود.

۵) سیاستگذاری های حوزه اشتغال: به منظور تسهیل در فرآیند سرمایه‌گذاری خارجی و اشتغال، مسئولان دولتی بندر جبل علی یکسری سیاستگذاری های ویژه در این حوزه را از قبیل: تسهیل در فرآیند درخواست ویزا، کاهش هزینه صدور ویزا و ویزای کار بر حسب سرمایه‌گذاری شرکت اعمال کرده اند.

۶) سیاست های کلان: هدف از تاسیس منطقه آزاد تجاری توسعه راهبردی تجارت جهانی است. بدین منظور سیاست های کلان بندر جبل علی عبارتند از: ۱) مالکیت ۱۰۰٪ برای سرمایه‌گذاران خارجی (به طور رایج مالکیت خارجی ۴۹٪ است) ۲) شرکت های خارجی از معافیت مالیاتی به مدت ۵۰ سال بهره‌مند هستند و پس از پایان دوره تا ۱۵ سال قابل تمدید است. ۳) فرآیند ورود به منطقه آزاد جبل علی فرآیند ساده ای است با حداقل محدودیت برای سرمایه‌گذاران خارجی و ۴) هزینه انرژی پایین.

۸- نتیجه

بررسی‌های فوق‌الثبات توانمندی‌های زیرساختی بر اولویت‌های سوق‌الجیشی و استراتژیک هستند. این بدان معنی است که در دنیای امروز وجود زیرساخت‌های کارآمد و مجهز می‌تواند به خوبی تمامی خلاهای ممکن را پوشش دهد. در میان زیرساخت‌های مورد نیاز، وجود بندر توانمند یک مزیت غیر قابل انکار و چشم‌پوشی است و بسیاری از مناطق آزاد موفق دنیا که عملکرد وسیعی در شاخص حجم مبادلات تجاری داشته‌اند، موفقیت خود را مدیون عملکرد قابل قبول بندر خود هستند.

از نظر استراتژیکی نیز مناطق آزاد ایران در شناخته شده‌ترین مناطق جغرافیایی در حوزه حمل و نقل و تجارت قرار دارند. تقریباً تمام مناطق آزاد ایران در مسیر کریدور شمال و جنوب یا شرق و غرب قرار گرفته‌اند و در شرایطی قرار دارند که انتظار می‌رود، حداقل در حوزه ترانزیت جایگاهی رفیع و درخور داشته باشند. مناطق آزاد ایران چه از نظر قرار گرفتن در حاشیه یک اقتصاد بسیار بزرگ منطقه‌ای یعنی جمهوری اسلامی ایران و مزایای این همسایگی و چه از نظر قرارگیری در مناطق ژئوپلیتیک بین‌المللی، در شرایط تقریباً استثنایی قرار دارند.

همانطور که اشاره شد هیچ یک از مناطق آزاد ایران دارای بندر مجهز و کارآمد نیستند. مواردی از قبلی عدم تامین برق و آب کافی، فقدان گمرک تخصصی منطقه آزاد، عدم اتصال بهینه به شبکه‌های حمل و نقل، فرودگاه‌های ناکارآمد و... کاستی‌هایی هستند که تاثیرات جبران‌ناپذیری داشته و باعث ایجاد زمینه‌های شکوفایی پتانسیل‌های بالقوه مناطق آزاد ایران گشته‌اند.

در چابهار علی‌رغم وجود دو بندر شهید بهشتی و شهید کلانتری، مرزهای منطقه آزاد چابهار به گونه‌ای در نظر گرفته شده است که هیچ کدام از بنادر در آن واقع نیستند. تلاش چندین و چند ساله منطقه آزاد چابهار در خصوص الحاق بنادر تا کنون بدون نتیجه باقی مانده‌اند.

فرآیند احیاء مناطق آزاد جمهوری اسلامی ایران علاوه بر تغییرات ساختاری و قانونی و حضور پررنگ بخش خصوصی، در گام نخست باید شاهد تکمیل و توسعه زیرساخت‌ها و الزامات اولیه باشد، البته در میان زیرساخت‌های مورد اشاره، بندر قدرتمند و کارآمد نظیر بندر چابهار جایگاهی کاملاً شناخته شده دارند.

پتانسیل‌های فوق‌العاده مناطق آزاد ایران در حدی است که به محض تامین الزامات و نیازمندی‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مورد نیاز این حوزه شاهد حضور گسترده فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران و بازرگانان بین‌المللی در این مناطق خواهیم بود.